

Ciutats

Urbanisme

Pere IV, laboratori urbanístic

PROVES El carrer és un full en blanc per trobar noves polítiques constructives **PARTICIPACIÓ** L'acció veïnal impulsa idees per a les naus i els solars buits **FUTUR** En altres ciutats ja triomfa l'urbanisme del 'mentrestant'

Clara Ribas
BARCELONA

El carrer Pere IV de Barcelona té 3,7 quilòmetres de llargària i uns 30 metres d'amplada, i creua tot el Poblenou: comença a tocar de la Meridiana i mor a prop del Besòs. De fet, és l'antiga carretera a Mataró i uneix directament el parc de la Ciutadella amb les ribes del riu. Ha estat via històrica i té encara un dels patrimonis fabrils més ben conservats de la ciutat.

A més de totes aquestes característiques, en té una altra que el converteix en una via singular al centre de Barcelona: és un full en blanc, urbanísticament parlant. La seva situació, enmig del districte artificial del 22@, creuant la Diagonal i la rambla del Poblenou, i les cicatrius en forma d'antigues naus, solars buits i edificis en construcció, el converteixen en un laboratori a cel obert on fer experiments amb els nous condicionants urbanístics i socials.

La crisi ha deixat, entre moltes seqüeles, la necessitat de trobar altres mecanismes per finançar la construcció d'immobles i per poder fer front a la recuperació o rehabilitació d'espais. Aquest juny co-

Les xifres

300

locals buits en planta baixa hi ha al llarg del carrer, dada que suposa un 40% del total.

75

solars sense edificar, alguns dels quals limítrofs, formen 24 àrees lliures d'edificació.

mençarà una primera fase de les obres de reforma del carrer. Segons el president de l'Associació de Veïns del Poblenou, Salvador Clarós, aquestes actuacions canviaran la configuració del carrer: "Dei-

Veïns i experts formen la Taula Eix Pere IV per reactivar la via

jarà de ser una carretera i es convertirà en un eix cívic", però no seran suficients per a la transformació que realment necessita aquesta via i els carrers amb què limita. Per fer

front a aquestes altres necessitats, es va crear la Taula Eix Pere IV, integrada per veïns i entitats del Poblenou que, paral·lelament a les mobilitzacions, han elaborat un seguit de propostes que pretenen recuperar la vida del carrer. La plataforma proposa una ocupació transitòria dels espais vacants (solars, edificis industrials buits, plantes baixes desocupades...) amb iniciatives d'interès social, cultural i activitats comercials d'àmbit local.

La Taula Eix Pere IV, explica Clarós, té el lema *Cooperar per fer ciutat* i vol buscar acords amb propietaris, tan públics com privats, per a la cessió temporal mitjançant pactes que garanteixin el mutu benefici de les parts, que assegurin el correcte manteniment dels espais on es facin les activitats proposades i que fomentin un ús més adequat de l'espai públic per part de la ciutadania.

Filosofia del 'mentrestant'
Les propostes veïnals s'inspiren, entre altres fonts, en el treball fet per Destiempo Urbano, una plataforma de treball i investigació de processos urbans que defensa la reprogramació temporal d'es-

A dalt, el tram que es començarà a reformar. A baix, dos exemples de solars buits i patrimoni industrial del carrer Pere IV ■ JOSEP LOSADA

pais vacants o obsolets. El projecte de Destiempo Urbano, *Pere IV, eix ciutadà*, d'Elia Hernando, ha obtingut el premi de l'Institut Cerdà del 2014. L'arquitecta i urbanista va presentar una proposta per refer l'eix, reconvertir-lo en un espai més humà i transformar-lo en un "la-

per a les administracions públiques, que no tenen finançament per gestionar determinats espais, així com per als gestors privats, que no troben sortida a les seves propietats. A aquesta realitat, s'hi afegeix la presència d'una societat organitzada capaç de treballar en processos

El projecte parteix de la base que els recursos immobiliaris s'han tornat una càrrega patrimonial

L'APUNT

Cultura urbanística del 'mentrestant'

Clara Ribas

Una nova manera de fer urbanisme o de pensar les ciutats ara que les grans promocions s'han aturat i han quedat tants solars buits i tants edificis per ocupar. El *meanwhile* és un corrent urbanístic que ja dona fruits a moltes capitals europees on aquests espais sense ús s'han adaptat als temps moderns, amb horts urbans, cooperatives, espais de jocs o altres funcions,

sempre amb la participació i la col·laboració dels veïns, i amb l'essencial implicació de les institucions que, més que fer de promotors, poden fer d'intermediaris entre propietaris que veuen esllanguir els seus locals i els ciutadans que volen pensar nous usos per al seu barri. El carrer Pere IV de Barcelona és un dels candidats perfectes per fer aquest experiment.

Antic camí ral i via industrial cap a Mataró

Projectat l'any 1763, sobre el traçat de l'antic camí ral, l'actual carrer Pere IV va ser creat com la via d'entrada i sortida de Barcelona en direcció a Mataró. Quan el 1860 la trama ortogonal de Cerdà va estructurar l'actual barri, la carretera va continuar fent d'eix vertebrador.

Així ho recull l'historiador i actual president de l'Associació de Veïns del Poblenou, Salvador Clarós, en la revista *El Poblenou*, en què també explica que seguint el recorregut d'aquesta via, durant el segle XIX i la primera meitat del XX, s'hi van construir algunes de les fàbriques més emblemàtiques de la Barcelona industrial: la d'acabats de teixit dels Ricart; Can Casas i Jover; la Constructora Field SA; la Jonhston, Shields i Cia (més coneguda com La Escocesa), i la gran fàbrica de productes de cautxú J. Klein i Cia.

A més, el carrer es va consolidar com l'artèria cultural i social que donava vida als milers de treballadors que omplien les fàbriques del barri. S'hi van construir habitatges i comerços i hi van aparèixer tota mena d'entitats socials i recreatives com una filial de la cooperativa La Flor de Maig, l'Ateneu Colón i la cooperativa de consum La Pau i Justícia als Quatre Cantons, que ara es reconvertirà en la seu de la companyia de teatre Sala Beckett.

Curiosament, aquesta llarga història ha estat ignorada pels planejaments urbanístics, que han obviat la traça històrica i l'han desdibuixada al llarg del seu recorregut, fins a l'extrem que l'arquitecte Jean Nouvel la va escapar en el seu disseny del parc del Centre del Poblenou.

que generen beneficis col·lectius, però que no disposen de recursos propis. En aquest sentit, els espais buits poden ser els recursos de l'oportunitat que necessiten aquestes activitats de manera temporal.

És aquí on entra en joc la filosofia urbanística del *meanwhile*, o del *mentrestant*,

un corrent urbanístic generalitzat en moltes ciutats europees que consisteix a crear un ús a curt termini d'edificis o solars buits o infrautilitzats abans que puguin ser recuperats per a un ús més permanent.

Clarós es mostra esperançat amb aquest tipus de pràctica, tot i que no des-

carta que les propostes d'ús provisionals puguin esdevenir permanents: "Si creem un hort urbà d'una hectàrea i mitja, en un solar on trigaran molt a fer el que s'hi volia fer, al cantó d'una multinacional especialitzada en llavors, podríem arribar a una realitat molt diferent." ■

De carretera a eix cívic

RETARD • Després d'un procés participatiu i mobilitzacions, al juny comencen les actuacions **PARCIAL** • De moment afectaran només un dels 3,7 quilòmetres que té tota la via

Edificis de nova construcció conviuen amb cases de final de segle XIX ■ JOSEP LOSADA

Clara Ribas
BARCELONA

El mes de març passat els veïns del Poblenou protagonitzaven una de les darreres mobilitzacions per reivindicar l'esperada reforma del carrer Pere IV. Després d'un any i mig d'un procés de participació ciutadana amb una alta implicació per part dels veïns, i que va provocar, segons el consistori, un retard en la presentació del projecte, un pacte entre PSC i CiU va permetre desencallar-lo. El portaveu socialista, Jaume Collboni, va ser el responsable de presentar, justament una setmana després de les citades protestes, la proposta de reforma i d'anunciar el pressupost previst: 16,8 milions d'euros.

Aquesta partida anirà destinada a rehabilitar i reurbanitzar el total de la via entre el carrer Pallars i l'avinguda Diagonal. El primer tram de reforma, d'un quilòmetre dels 3,7 que té el carrer, tindrà un pressupost de 8,8 milions d'euros, i afectarà l'espai comprès entre els carrers Roc Boronat i Bilbao. Tot i que les previsions parlen de final del 2015, segurament caldrà esperar fins al 2016 perquè comencin les obres dels dos extrems de la via, que costa-

ran 8 milions més. Les intervencions urbanístiques variaran segons el tram que afectin, però principalment comportaran eixamplar voreres fins als set metres, fer un carril bici en els dos sentits de la marxa i deixar un únic carril de circulació i un altre per a aparcaments i càrrega i descàrrega.

El president de l'AV del Poblenou Salvador Clarós, parla amb satisfacció del projecte, el qual, de fet, va ser proposat i endegat des d'un principi pels mateixos veïns, però critica el retard amb què aquest ha arribat a fer-se realitat: "És un projecte que ja vam presentar a l'anterior consistori i fins avui no s'ha tirat endavant", adverteix. Clarós no es conforma, però, amb un canvi de configuració del carrer: "Hem de seguir parlant de molts punts de la via, perquè, per començar el planejament del 22@ no preveia que les façanes donessin a Pere IV. Això ha de canviar, ja que les façanes porten comerç."

Per altra banda, Clarós reclama analitzar globalment tot el carrer i en concret alguns punts de difícil resolució, com ara el parc del Centre del Poblenou, que interromp la continuïtat de l'artèria, el pas del carrer sobre la via del tren a tocar de Marina o l'arribada de l'avinguda a la rambla Prim. ■